

Emil WOŻNY

Fauna oligoceńska z otworu wiertniczego Izbica Kujawska

WSTĘP

Wszyscy autorzy piszący o trzeciorzędzie utrzymują zgodnie, że maksimum transgresji oligoceńskiej przypada w Polsce na oligocen dolny (M. Książkiewicz, J. Samsonowicz, 1952; B. Areń, 1957; J. Łyczewska, 1958, 1959), jednakże dotychczas dobrze datowane faunistycznie dolno-oligocenske utwory z Niżu Polskiego nie były opisywane. Niniejszy artykuł przedstawia opracowany przeze mnie w 1962 r. (E. Woźny, 1962a) zespół makrofauny z otworu wiertniczego Izbica Kujawska K 67, wykonanego na Kujawach, który swym składem zbliża się bardzo silnie do fauny latorfu z okolic Magdeburga.

OPIS PROFILU

W omawianym otworze wiertniczym Izbica Kujawska K 67 na zwietrzalej powierzchni dolomitów jurajskich leży 33,20 m grubości warstwa szarych iłów z muskowitem, żółtawych mułków z glaukonitem i jasno-rzarych iłów z fauną, przykrytych 120-metrową warstwą miocenu i czwartorzędu. W utworach tych znaleziono następującą faunę:

Głębokość w m	Fauna	
125,20	<i>Nucula rugulosa</i> Koen.	} II szary z muskowitem
	<i>Nuculana gracilis</i> Desh.	
126,70	<i>Nuculana gracilis</i> Desh.	
	<i>Nucula rugulosa</i> Koen.	
	<i>Nuculana galeotiana</i> Nyst	} II szary z muskowitem
127,80	<i>Scutum turgidum</i> Koen.	
	<i>Crepidula decussata</i> Sandb.	
128,80	<i>Nuculana gracilis</i> Desh.	
	<i>Nucula rugulosa</i> Koen.	} II szary z muskowitem
	<i>Corbula henckeliusiana</i> Nyst	
129,30	<i>Lucina squamosa</i> Lam.	
129,60	<i>Potamides plicatum</i> (Brug.)	
129,70	<i>Arca minuta</i> Desh.	}
	<i>Astarte laeviuscula</i> Koen.	

131,00	<i>Nuculana galeotiana</i> Nyst	}	Mulek żółty z glaukonitem
132,00	<i>Lucina squamosa</i> Lam.		
	<i>Fossularca pretiosa</i> Desh.		
	<i>Arca decussata</i> Nyst		
	<i>Pseudoliva nodulosa</i> (Beyr.)		
	<i>Limopsis retifera</i> Semp.		
	<i>Spondylus tenuispina</i> Sandb.		
133,00	<i>Cardita suborbicularis</i> Sandb.	}	R ślwy
135,20	<i>Fossularca pretiosa</i> Desh.		
	<i>Arca rugifera</i> Koen.		
	<i>Lucina squamosa</i> Lam.		
135,40	<i>Cardita suborbicularis</i> Sandb.		
	<i>Capulus navicularis</i> Sandb.		
	<i>Corbula henckeliana</i> Nyst		
135,60	<i>Chlamys picta</i> (Goldf.)		
	<i>Corbula henckeliana</i> Nyst		
	<i>Fossularca pretiosa</i> Desh.		
135,70	<i>Pecten aff. decussatus</i> Münst.		
135,80	<i>Arca decussata</i> Nyst		
136,00	<i>Pectunculus philippi</i> Desh.		
137,00	<i>Ammusium corneum</i> (Sow.)		
	<i>Pectunculus philippi</i> Desh.		

STRATYGRAFIA

Na 22 gatunki oznaczone z otworu wiertniczego Izbica Kujawska K 87 cztery występują od eocenu do oligocenu górnego (*Ammusium corneum* (Sow.), *Nuculana gracilis* Desh., *N. galeotiana* Nyst i *Arca minuta* Desh.), sześć znanych jest z dolnego oligocenu (*Nucula rugulosa* Koen., *Scutum turgidum* Koen., *Arca rugifera* Koen., *Cardita suborbicularis* Sandb., *Pseudoliva nodulosa* (Beyr.) i *Astarte laeviscula* Koen.), cztery znane są z oligocenu dolnego i środkowego (*Crepidula decussata* Sandb., *Capulus navicularis* Sandb., *Potamides plicatum* (Brug.) i *Spondylus tenuispina* Sandb.), siedem z całego oligocenu (*Corbula henckeliana* Nyst, *Pectunculus philippi* Desh., *Chlamys picta* (Goldf.), *Lucina squamosa* Lam., *Fossularca pretiosa* Desh., *Arca decussata* Nyst i *Limopsis retifera* Semp.). Poza tym jedna forma zbliża się nieco wyglądem do *Pecten decussatus* Münst., jednak jest od niego znacznie mniejsza. *Pecten decussatus* Münst. występuje od oligocenu środkowego do górnego.

Jak widać z tego zestawienia, w omawianym zespole brak jest form przewodnich dla oligocenu środkowego i górnego, występuje tu natomiast aż siedem gatunków dolnooligocenicznych, co stanowi prawie jedną trzecią cytowanego zespołu.

Ten zestaw fauny wskazuje na dolnooligocenicki wiek osadu, a przy najmniej na górną część dolnego oligocenu, jeśli weźmie się pod uwagę fakt, że wiele występujących tu gatunków przechodzi również do oligocenu środkowego i górnego. Gatunki występujące w omawianym osadzie znane są z oligocenu Niemiec, Holandii, Belgii, Danii, Francji, Anglii i Ukrainy, co świadczy o połączeniu polskiego zbioru dolno-

Tabela 1

Regionalne rozmieszczenie fauny z otworu Izbica Kujawska K 67

Fauna	Anglia	Francja	Belgia	Holandia	Dania	Niemcy	Ukraina	Polska			
								Izbica Kuj. K 67	Wschowa geo 6	Drawno geo 1	Gorzów Wlkp. IG 1
	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M	E $\frac{O}{d \acute{s} g}$ M
<i>Nucula rugulosa</i> Koen.						+		+			
<i>Nuculana gracilis</i> Desh.		+	+++	+	++	++		+	+		
<i>Corbula henckeliusiana</i> Nyst			+			+++?	+	+			
<i>Scutum turgidum</i> Koen.						+		+			
<i>Crepidula decussata</i> Sandb.						++		+			
<i>Nuculana galeotiana</i> Nyst	+	+	++++	++		+++		+	+		
<i>Amussium corneum</i> (Sow.)	+	++	++			+	+	+			
<i>Pectunculus philippi</i> Desh.		+++	+++	+++		+++		+			
<i>Chlamys picta</i> (Goldf.)		+	+	+		+++		+			+
<i>Arca rugifera</i> Koen.						+		+			
<i>Lucina squamosa</i> Lam.		+				+++		+			
<i>Fosularca pretiosa</i> Desh.		+				+++		+			
<i>Pecten</i> aff. <i>decussatus</i> Münst.		+	+	++		++		+			
<i>Cardita suborbicularis</i> Sandb.			+	+		+		+			
<i>Capulus navicularis</i> Sandb.				+		+		+			
<i>Arca decussata</i> Nyst						+++		+			
<i>Arca minuta</i> Desh.		+		+			+	+			
<i>Potamides plicatum</i> (Brug.)		+	+	+++?		+		+			
<i>Astarte laeviuscula</i> Koen.						+		+			
<i>Pseudolivia nodulosa</i> (Beyr.)			+	+		+		+			
<i>Limopsis retifera</i> Semp.						+++		+			
<i>Spondylus tenuispina</i> Sandb.		+				+++?		+			

Objaśnienia: E – eocen, O – oligocen: d – dolny, ś – środkowy, g – górny; M – miocen.

Tabela 2

Zasięg pionowy fauny z otworu Izbica Kujawska K 67
na terenie Europy

Fauna	E	O			M
		d	ś	g	
<i>Nucula rugulosa</i> Koen.		+			
<i>Nuculana gracilis</i> Desh.	+	+	+	+	
<i>Corbula henckeliusiana</i> Nyst		+	+	+	
<i>Scutum turgidum</i> Koen.		+			
<i>Crepidula decussata</i> Sandb.		+	+		
<i>Nuculana galeotiana</i> Nyst	+	+	+	+	
<i>Amusium corneum</i> (Sow.)	+	+			
<i>Pectunculus philippi</i> Desh.		+	+	+	
<i>Chlamys picta</i> (Goldf.)		+	+	+	
<i>Arca rugifera</i> Koen.		+			
<i>Lucina squamosa</i> Lam.		+	+	+	
<i>Fosularca pretiosa</i> Desh.		+	+	+	
<i>Pecten</i> aff. <i>decussatus</i> Munst.			+	+	
<i>Cardita suborbicularis</i> Sandb.		+			
<i>Calpulus navicularis</i> Sandb.		+	+		
<i>Arca decussata</i> Nyst		+	+	+	
<i>Arca minuta</i> Desh.	+	+	+	+	
<i>Potamides plicatum</i> (Brug.)		+	+	+	+
<i>Astarte laeviscula</i> Koen.		+			
<i>Pseudolivia nodulosa</i> (Beyr.)		+			
<i>Limopsis retifera</i> Semp.		+	+	+	
<i>Spondylus tenuispina</i> Sandb.		+	+	?	

oligocześnego z morzami tych krajów. Zespół faunistyczny z proflu Izbica Kujawska K 67 ma również wspólne gatunki z oligocześnymi osadami z otworów wiertniczych Wschowa geo 6 i Gorzów Wielkopolski IG 1 (J. C. H. Albrecht, W. Valk, 1943; A. Koenen, 1889, 1894; E. Woźny, 1962 b, 1965).

Zakład Stratygrafii
Instytutu Geologicznego
Warszawa, ul. Rakowiecka 4
Nadesłano dnia 15 kwietnia 1966 r.

PIŚMIENNICTWO

- ALBRECHT J. C. H., VALK W., (1943) — Oligocäne Invertebraten von Süd-Limburg. Meded. Geol. Sticht. (C-IV-1), 3. Maastricht.
- AREŃ B. (1957) — Atlas Geologiczny Polski. Zagadnienia stratygraficzno-facjalne, z. 11 — Trzeciorzęd. Inst. Geol. Warszawa.
- KOENEN A. (1889—1894) — Das Norddeutsche Untenoligocän und seine Mollusk-fauna. Abh. Geol. Specialkarte Preuss. u. Thüringischen Staaten, 10, nr 1—7.

- KSIAŻKIEWICZ M., SAMSONOWICZ J. (1952) — Zarys geologii Polski. Wyd. Geol. Warszawa.
- ŁYCZEWSKA J. (1956) — Stratygrafia paleogenu i neogenu Polski północnej. Kwart. geol., 2, p. 127—160, nr 1. Warszawa.
- ŁYCZEWSKA J. (1959) — Utwory trzeciorzędowe Kujaw środkowych i wschodnich. Biul. Inst. Geol., 130. Warszawa.
- WOŹNY E. (1962a) — Makrofauna paleogenu z wierceń na Niżu Polskim i z okolic Puław (Dano-mont i oligocen). Arch. Inst. Geol. (maszynopis). Warszawa.
- WOŹNY E. (1962b) — Stratygrafia oligocenu Polski zachodniej na podstawie makrofauny. Kwart. geol., 6, p. 134—148, nr 1. Warszawa.
- WOŹNY E. (1965) — Oligocen Polski zachodniej i jego fauna. Biul. Inst. Geol., 192, p. 169—218. Warszawa.

ЭМИЛЬ ВОЗЬНЫ

ОЛИГОЦЕНОВАЯ ФАУНА ИЗ БУРОВОЙ СКВАЖИНЫ ИЗБИЦА КУЯВСКА (КУЯВИЯ)

Резюме

В статье представляется профиль нижнеолигоценовых отложений, пройденных буровой скважины Избица Куявска К-67. Олигоценовые отложения представлены здесь толщей серых мусковитовых глин, желтых алевроитов с глауконитом и светло-серых глин, мощностью 33,20 м, залегающей на выветренной поверхности юрских доломитов и перекрытой чехлом миоценовых и четвертичных пород мощностью 120 м.

Фаунистические формы, распространенные в изучаемых отложениях были описаны для олигоцена Германии, Нидерландов, Бельгии, Дании, Франции, Англии и Украинской ССР. Это является доказательством того, что нижнеолигоценовый бассейн Польши сообщался с олигоценовыми морями указанных стран. В рассматриваемом комплексе отсутствуют формы характерные для среднего и верхнего олигоцена, встречаются же целых 7 видов, характерных для нижнего олигоцена, что составляет почти 1/3 всего их количества, насчитывающего 22 вида. Такое сочетание фауны говорит о нижнеолигоценовом возрасте отложений, а факт, что почти все эти виды распространены в латторфских породах района Магдебурга свидетельствует о том, что этот возраст следует считать латторфским. Однако ввиду того, что многие эти виды переходят в средний и верхний олигоцен можно принять, что здесь развиты верхнелатторфские отложения.

Emil WOŹNY

OLIGOCENE FAUNA FROM THE BORE HOLE IZBICA KUJAWSKA (KUJAWY AREA)

Summary

The article presents a section of the Lower Oligocene encountered in the bore hole Izbica Kujawska K-67. The Oligocene consists here of 33.20 m thick bed of grey muscovite clays, yellow silts with glauconite, and light-grey clays that rest

on a weathered surface of Jurassic dolomites and are overlain by the Miocene and Quaternary overburden deposits, 120 metres in thickness.

The species of the fauna occurring in the deposits under consideration are known from the Oligocene of Germany, Netherlands, Belgium, Denmark, France, Great Britain and Ukraine, a fact proving a connection of the Polish Lower Oligocene basin with the Oligocene seas of these countries. The assemblage here discussed lacks certain forms characteristic of the Middle and Upper Oligocene. On the other hand it contains even 7 species typical of the Lower Oligocene, this constituting almost one third of all 22 species documented. Such an assemblage of fauna proves the Lower Oligocene age of the deposits. A fact that almost all these species are found in the Lattorfian near Magdeburg allows to accept here Lattorfian age. Since much of these species pass into the Middle and Upper Oligocene we may assume that the deposits under discussion are of Upper Lattorfian age.